

СЕРДАЛО

евет

Советски Союз Коммунистически парти Нох-Палгай област комитет
а Шомжа-Палгай горкома а Нох-Палгай АССР-а оргкомитет а
Шомжа-Палгай кяхъегамхой депутат Совет а орган

Масса а мехкашка пролетараш, вшагххет!

Кхара

13

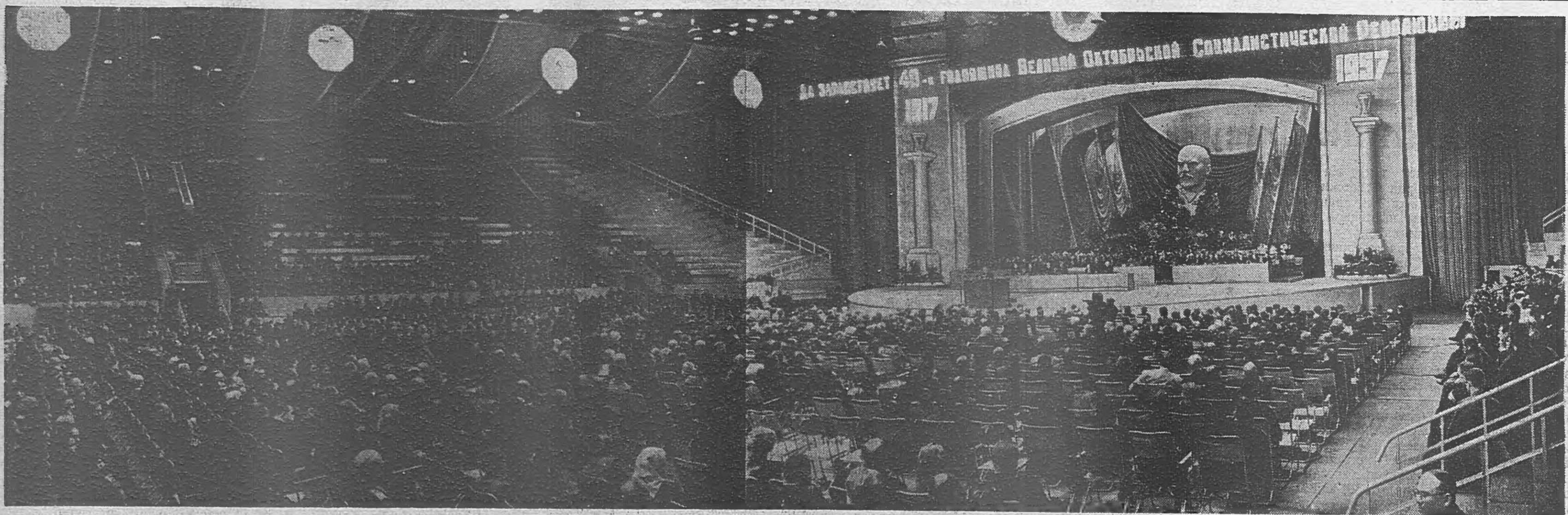
Ноябрь

1957 шу

№ 38 (2153)

Мах 20 кеп.

Дегаш гоздаьннеи санъердамеи
дездир советски адамаша а дерри-
гача дунен тларча кяхъегамхоша а
Сийлахь-бонхача Октябра 40 шу
дуза ди.

Москва, 6 ноябрь, 1957 шу, Сийлахь-Бонхача

Октябрьски социалистически революция 40 шу
Сурта тла: заседание зала чу.

дизарна хеташ СССР-а Лакхерча Совета Юбилейни сесси. Союз Советен кхайм Советен цхьан йола заседани.

Фотокхроника ТАСС.

Советски Союз халкъашка

Советски Социалистически Республикай Союз Лакхерча Совета кхайкам

Деза новкъостийн доттагйин,
Советски Союз гражданаш!

Советски Социалистически
Республикай Союз Лакхерча
Совето дегачура дийла моар-
шал хоат шуга Сийлахь-Бон-
хача Октябрьски Социалисти-
чески революцион сийлен
шовзгъа шу дизар дерригача
халкхий ций дегарча.

Шовзгъа шу халха Влади-
мир Ильич Ленин керте а лат-
таш Коммунистически парти
кулгалта вай мехка болхочен
ахархошен гомма-бола буржу-
азно-помещикий лоаттам дла-
башкар, шой бе деллар пол-
литически лаьдал, дунен этгара
халха хайир, бокхонча ада-
мий йола социалистически пач-
каьалххе. Сийлахь-Бонхача
Октябрьски революцон кяхъе-
гамхой котьовалх социализм
халхара амерача наькха тла
байлар, цар низ бола творче-
ски низши сомдаьхар. Соци-
ализм йола адамий сийла
ула исторен чухъегара хал-
хакь аьхачийир.

Октябрьски социалистически
революция СССР-е социализм
халхяр, Сийлахь-Бонхача
Давхен тлем тла колдалар —
уж я дунен тла исторически
лоархам болаш йола йоври-
йонча советски адамий кар-
расъянна майралаш.

Советски адамаш турпалер-
ча кхаймгарча халх советски
общество сийленца чакхъялар
исторически тоьжам, халха ше
капитализм тлех хилар хва а
халхяр. Цун цлоаьло метье
матанзар чхакхха а низа,
арача а чурча а моастагаша
де мел гийратчоа. Историче-
ски ловаьча хана цхьан хана
тлехъа йиса хиннача. Россех
халх ловаьч хиларча сий-
лахъ — бокхка индустриальн-
колхозин мох хилар.

Халхал Советски Союз
кярта тла йовзгйонаш миш-
та хувачанай вай Дакхе. Со-
ветски лаьдал долча шерашка
халх мехка я листта уьжаш
завоьш, фабрикаш, электро-
станциш, цермашиний авто-
мобилий наькшаш, шахташи
рудникши, колхозини, МТС-
ши, совхозини. Листа хунаш
йолча сийорски тайге, Средни
Азени, йайхача гугмараш тла,
Заполярье тундре, Кавказа
лоаман довкъашка хяхиннай
промышленни йокхха цент-
раш керда, городаши. Волга
тлан Днепра тлан Сибиреган
низ болча хил тлан хал а яь
халхъеш а латт этгара йокхха-
гъа йола электростанциш. Нах
ца баьхача баьцаш яьннача
Кавказстан Алтай аренаш
ка баьхка листта кий халх да.

Цаькхха а ца хиннача тайпа-
ра, лоалаш лакхеннай Советски
Союз халхъий социалистиче-
ски культура, цар искусство

литературеи. Шеррен толамаш
доахаш дегладоагаш латт
адамаша дешар йомаделга. Хи-
ла дегача тайпара сийдолаш
да социализм халхле деляу
советски йлам. Атомни энерги
халхара кхайленаш а йаьз вай
Йилманхой йилман дуьсхача об-
ласташка капиталистически
мекхел халха баьннаб. Совет-
ски Союз этгара халха хай-
ир континенташа окъера
баллистически ракета, адамаш
дагадаьлар — дунен этгара
халха халх Лавтан спут-
никши-сигала йохиталга кхо-
чаьлар, из дарах дунен йил-
ман руькша керда сийлахь-Бон-
хача халха дарча дийхъий а
дир. Тийна хила мегаргва, со-
ветски йилманхоша керда
Йалаьмате дика хламаш хай-
делларча а халхара а вай
Дакхе цкъа йовзгйа ца йеш
дуьсхача сийленца дийовзий-
тар хилараш.

Социализм котъялараш хва
а хилар цлоаг а елар советски
общество морально-политиче-
ски дхьовало, боьхлой классей
колхозин ахархойн союз — со-
ветски лоаттама лард.
Вийний доттагйал долашин
социалистически интернаци-
оналистически халхкебаь
эрсийи, украинцаши, бел-
лорусаши, уьбькаши, казак-
ши, туркхийи, азербайджан-
ши, литовцаши молдаванцаши,
латышцаши, киргизцаши, та-
джикцаши, армянцаши, туркме-
нциш, эстонцаши, автономни ре-
спубликай областийи халхъийи
башкирцаши чхьанна хурбо-
лаш вошол дола дезал хинна,
чхьовало йола сийлахь-Бонхача
социалистически кхаймаш хинна
дахаш да.

Октябрьски революцон мех-
ке доалла кяхъегам оттабир,
халха кяхъегам оаг — ший
дахаш да, керда ираз хьаькол-
лар вир. Хланз СССР-а а ишт-
та социалистически кхьча мех-
кашкарча а опыта бакъдолаш
длаьовзийтад марксизм-ле-
нинизм сийлахь-Бонхача бакъ-
дар — боьхлой классей пун
Коммунистически парти керте
латтача адамаша эксплуатато-
раши наха дар дуьрашн боа-
цаш общество хваь могардо-
лаш хилар. Социалистически
хуьцамаш хилараш халхкийра
керда сак историческетиш
активни хьадеш вола, доазуь
доацаш коммунизман гугла-
кха муглаьа вола сак.

Социализм низ боллаш
дегладояладу производите-
ли низаш, кяхъегамхой ваха-
ра а культурни а хал да хал-
дах лакху. Советски Союз
шергара шерга лакху нацио-
нальни пайда, лакху боьхлойи
гуглакхерча наькх реални
алапийи колхозин ахархоша
боькхка лайдеш, дуьсхача хул
пачаьхалхено социальни

культурни гуглакхаша дла-
ухийта аьча, ворх а яьх а
сахъата болх бергбола ди отта-
деш латт. Советски адамаш
тахан селханчул дикагъа дах,
халха кхоана тахай дахачул
дикагъа дахартла. Шеко йоа-
цаш шой кхоанарча денах со-
ветски нах тешаш хилар — со-
циализм яьхача лоархамарча
кхалонех цай из тлех хилар
да.

Советски Дакхенна халхаш-
ка хьалхалу керда Йалаьмате
йокхка перопективаш. Вай
баьцаш хьаьхотхой В. И.
Ленина 1917 шу долаш а отта-
даьлар халхле деляу капи-
талистически мехкаш экономика
мехкаш гуглакха тлехъа кхера
а халха долара а историче-
ски декхар. Советски йаьдал
долча шерашка вай мох гав-
на халхашка баьннаб. Тлехъ-
хача шерашка, Коммунисти-
чески перен XX-ча сьезда со-
пашаш кхоачашдеш, советски
адамий производителни низ-
аш дегладояладарца йилман
техникен сикха халхадакхарча
тлех дегладоялхача капита-
листически мехкаш сага сикх
продукци араьхача тлехъакхе-
ра а халхадоялар а декхар
гаргарча хана практически
кхоачашдеш йил йолаш да.

Коммунистически партеси Со-
ветски пачаьхалхенон кийчъ-
еш йолча СССР-а халхъан боа-
хам деглабара перспектив-
ни цлоан лерх экономика ери-
гита отраслеш деглар. Про-
мышленностен кертера отрас-
леш 2-3-за дегларо а юрта
боахам лоархаме лажабаларо
а вшагхьаьдолийтаргъа
гаргарча шерашка адамий
вахара хьал-торо лоархаме
тоаь, халхадна лажлуш дола
советски наьха материальни
культурни хьашташ дызгагъа
йалаше.

Вай мехка дикагъа йолча
колхозий хьохамца боаржа-
белар дерригхалхъан боам —
паргарча шерашка сага сикх
кийдеча дуьлахи, шурахи,
даьттах Американ Вшагъ-
кхийтгача Штаташ тлехъа
кхьаь декхар кхоачашдара тлехъа.
Низбола индустри бок-
хка механизировани юрта
боахам вшагхьаьдолача Со-
ветски Союз йиш а хланз ада-
маша эшаш дола товараш
араьхар сикха дегладояладе,
кхачан продуктех, барзъаьх,
когий гирсах тайп-тайпарча
кхадех, мебелаш, кхьаьдолча то-
вараш адамаш йалаше. Лоа-
цача хана йиш а вай мехка
нах, дубаьх цленош тоьала ца
хилар дла а даькхка, массава
а цленошца йалаше.

Низболашга долча капи-
талистически мехкаш экономика
мехкаш яь йовзгйаш, совет-
ски халх тешаше хьаж ший
тлехъалента. Вай оаглонгъаь

йокхий оьвенаш я — боаха-
ма социалистически система,
боахам планаша делябеш хил-
лар, халха экономика дегла-
бара лакха темпаш. Вай
оаглонгъаь миллионаш хулча
адамий кхоачулургойоца ин-
дустрия а, творчески актив-
ност а я.

Йалаьмате докхий да Совет-
ски йаьдал латтача 40 шер-
аь дакха толамаш. Советски
общество хьалхара докхий
экономически а политически а
а хуьцамаш дир вай мехка ва-
хара юкье. Цлоагъаь лакхуь-
лаш латт адамий кхетам, ше-
рагъа а йиззатгъа а деглаухаш а
бонхонца халхъан йаьдал до-
ла социалистически демократи.
Хланз вайна халхашка латт
декхар — вай заман сийлахь-
йокхка идея йола коммунизм
халхяр.

Фуй из советски адамаша
халхъеш йол коммунизм?
Коммунизм — «хларангара» —
хьинарга хьажка, хларанна
— «шарга хьажка» яьх прин-
цип кхоачаше йиш хургойаш
производителни низаш, йилма,
техника дегладена, халха об-
щественни руькъа дийбаь дола
товсена йола общество я.
Наьхъа хьинар тайп-тайпара
дегладарга хьажка, цар комму-
нистически кхетам лажабар-
ла гъа хьажка адамий культу-
ра а бонхонца сийра а. Да-
ни цлоагълургда берригача
кяхъегамхоша дола ираз до-
ла вахар.

Фу хургда дунен чу цул ний-
сагъа а лоархамега а? Фу
оттаде йиш а реакционни бур-
жуазе цу гуглакха дуьхал?
Юха ца соцаш боьхлойи ахар-
хой боаьабар, герзаш йовдар,
деглаухаш дола налогий дуьх,
керда тлемаш, кризисаш, болх
ца хилар, даман тешаш байна
хилар, кхоанарча денах кхе-
раш хилар.

Ткъаь итт шу гаргта дунен
чуьх социалистически мох ше-
цаь мара боаьаш, Советски
Союз тла араьхара латара
кхеран лаьтгаь. Из ха даяьна-
ий. Духка ха а СССР капита-
листически, пачаьхалхеней
океана юкье социализм глай-
ре йоаца. Хланз Советски Со-
юза сийлахь-йокхка Халхъан
Китай а, Европан а Азени а
дерригача социалистически мех-
каш да. Социализм 950 мил-
лион совг нах юкье бола ду-
нен система хиннай. Лоарха-
ме дегладенад, шерденнад,
цлоагденнад СССР-а кяхъе-
гамхошен дунен дерригача
мехкашкарча кяхъегамхошен
вайиш дегладу гуглакхаш.

Шовзгъа шер Советски
межко, тайп-тайпара общес-
твенни системашца цхьан яхара
хьаьхъаь йолча ленински

принцип кулгал а деш, хал-
данза масса хана деляьй,
хланз а деляу машар, дотта-
гйал лоаттадара, халха дерри-
гача мехкашка вайиш пайдане
дола экономический культур-
ни гуглакхаш дегладара поли-
тика. Советски пачаьхалхке
кхьаь длахо а ший низ кхо ца
беш, машар цлоагбара а лоа-
рабара а тлехъа латтаргъа.
Сийлахь-Бонхача Октябр-
ски социалистически револю-
цион коталонаш лораше, совет-
ски адамий хьаьнама кяхъе-
гам а вай Дакхе а лораше латт
сий доаьш, халхъанца аьхка
дуьзаденна долаш, адамий
йокххоа безам шоваша гонаьха
болаш дола Советски мехка
низбола Теме Ньозаш, Цар-
ни-за кертера хьаьш уж вшагъ-
декхар, царна кулгалдер, уж
хьаьхкедеш вай Коммунисти-
чески парти йолга да.

Вайна духка езаши йола вай
Дакхе ший низаш а творчески
хьинар а тоьаьларча дуьхал
йолча. Сийлахь-Бонхача Октя-
бра шовзгъа шу далара. Ком-
мунистически партес — совет-
ски адамий еригга коталонаш
вшагъгъехкаь баьчю, теш-
аше хьаьхалхуьл из комму-
низмаг Коммунистически пар-
ти — вай адамий кхетамарча
гуглакхий са а хьоа а ба, ком-
мунистически общество сий-
лахъ — бокхка зодни ва.

Хамсар новкъостий, дот-
тагйи, даьхой!

Хьаьгладоялаш дола Совет-
ски пачаьхалхен шовзгъе
итгала шераш вай еза соци-
алистически Дакхе кхьа а сий-
рагъа яргъола шераш хилда.
Дерригхалхъан социалистиче-
ски яьх айлар тлехъа! Мехка
боахам а культура а тоабара,
советски адамий хьал-торо тои-
ра кхьа а йокххагъа йола кота-
лонаш яхара тлехъа! Дерригача
дунен тларча машара тлехъа!
Кхьа а кхотаденнагъа гул-
дергда вай воай муглараш Со-
ветски Союз Коммунистиче-
ски партени цун ленински
Центральни Комитетан гона-
хъа!

Дакъал хилда Сийлахь-
Бонхача Октябра шовзгъа
шу дизар!

Сийле хийла турпален совет-
ски халхъа — коммунистиче-
ски общество халхъечун!

Марксизм-ленинизм эша-
лургойоача байракхца, Ком-
мунистически партес кулгал-
дарца — коммунизм котъяларга
го!

Советски Социалистически Рес-
публикай Союз Лакхерча Совет.
Москва, 1957-шера 6 ноябрь.

СССР-а Лакхерча Совета Юбилейни Сесси

Вай Дакхен столица — Москва, 1957-ча шера 6 ноябрь.
В. И. Ленин церагъ йолча Центральни стадионера спортан
Дворец дезаьча денна кийчъаь яр. Йалаьмате йокххача зала
чуьх сценана тлагъола йоагача лампаша яьздылар 1917 —
1957, шерий таьрахъаш а «Дакъала хилда сийлахь-Бонхача
Октябрьски социалистически революцион 40 шу дизар» яьх
деш а. Цеча байракхаша юкье гъола, гонаь увгтаьча
эзашта юкье лакха айдаь пуш дар этгара йокххагъа револю-
цион баьцан, из вшагъгъаьчун — цаькхха лергвоаьча Лени-
на скульптурни портрет. Вай Дакхен вежарий доттаглен бел-
гала йола Советски Союз герб, лхийта Союзни республикай
пачаьхалхен байракхаш а гербаш а кура лепаш дар зала
пенаш тла.

Йуьрана итт сахъат долаш партерашкарча моттиашка
йаьхаша болалу депутаташ. 10 эзарней совг болча хьаьшаша
хьайизар трибунаш. Уькхаша даьжа лоаьш бар эзараш бола
Москваь боьхлой, столицера интеллигенциш выкалш, Со-
ветски эскара, флота тлемохой, колхозникши, Октябрьски
штурм еш хиннаш — сийдолча ленински гварден ветеран-
наш. Уькхаша бар Европан а Азени а социалистически дерригача
мехкашкарча бакхийтараш, капиталистически мехкашкарча
вежарашка йолча коммунистически а боьхлой а партиш выка-
лш, дозал дехъара кхьаьла делегаше а СССР-а пача-
хьалхен лакхерча органа дезаьча денна хеташ йолча заседане
дозал дехъарча дуькхача а делегаше даьжа лоаьш белгал-
боакхх Октябрьски революцион интернациональни а дерри-
дунен-исторически лоархам.

Председател йстола тоаьжа хайша бар — Союз Совети
Председатель депутат П. П. Лобанов, Кхайм Совети Предсе-
датель депутат В. Т. Лавис цар заместителаш — депутаташ
А. А. Лебедев, Н. Е. Авхимович, М. Султанова, П. Г. Тичина.
Президиуме а лоажка а гучабалар Коммунистически парти
а Советски правительствон а кулгалхой новкъостий Н. И. Бе-
лев Л. И. Брежнев, Н. А. Булганин, К. Е. Ворошилов, А. В.
Куусинен, А. И. Микоян, М. А. Суслов, Е. А. Фурцева, Н. С.
Хрущев, Н. М. Шверник, П. Н. Поспелов, Д. С. Коротченко,
М. Г. Первухин, СССР-а Лакхерча совети Президиуман член-
наш, министрш.

ССКП-ни Советски правительствон кулгалхошца цхьана
моттиаш далаьлар дозал дехъара яьжкхача делегашей кул-
галхоша — Китайски Коммунистически парти. Центральни
Комитет Председателни Китайски халхъа Республикан Пред-
седателни волча новкъоста Мао Цзе-дун, Албански кяхъега-
м парти ЦК халхларча секретаро новкъоста Энвер Ходжа,
Болгарски Коммунистически парти ЦК халхларча секретаро
новкъоста Живков Тодор, Венгерски социалистически боьх-
лой парти ЦК халхларча секретарни Венгерски революционни
боьхлой а ахархой а правительствон Председателни волча
новкъоста Янош Кадар, Вьетнама Демократически республи-
кан президенти кяхъегамхой парти ЦК Председателни
волча новкъоста Хо Ши Мин, Германски социалистически
едини парти ЦК халхларча секретаро новкъоста Вальтер
Ульбрихт, Корейски Кяхъегамхой парти ЦК Председателни
КНДР Министрий кабинет Председателни волча новкъоста
Ким Ир Сена, Монгольски Халхъа-революционни парти
ЦК халхларча секретаро новкъоста Дашин Дамбас, Польски
объединени боьхлой парти ЦК халхларча секретаро нов-
къоста Владислав Гомулка, Румынски боьхлой парти ЦК
Политбюрон члени Румынски халхъан Республикан Минист-
рий Совети Председателни волча новкъоста Киву Стойка, Че-
хословакени Компарти ЦК халхларча секретаро новкъоста
Антонин Новотнес, Югославени коммунистический Союз ЦК Испол-
кома члени Югославени Союзни Исполнительни вчан предсе-
дателя заместителни волча новкъоста Эдвард Кардела, Фран-
цузски Коммунистически парти генеральни секретаро нов-
къоста Морис Тореза, Италиянски Коммунистически парти
генеральни секретаро новкъоста Пальмиро Тольяттес, Австрен
Коммунистически парти Председателни новкъоста Йоганн
Копленга, Великобританени Коммунистически парти исполко-
ма председател новкъоста Гарри Поллита, Германски комму-
нистически парти ЦК халхларча секретаро новкъоста Макс
Раймана, Испанени Коммунистически парти ЦК генеральни
секретаро новкъоста Долларес Ибаррурес, Инден Коммуни-
стический парти ЦК генеральни секретаро новкъоста Аджой
Гхоса, дозал дехъарча кхьча делегашей кулгалхоша а.

Коммунистически парти а Советски правительствон а кул-
галхой, дозал дехъара яьжкхача делегашеша керте латтараш
цлоагъа тлоараш деттарда моаршал хоатташ тлайшар залачу
губенна хиннача наха, берригаш халгговтарца сий ду.

Председатель волча депутат П. П. Лобанов хьалаш
лоаьца кхаймаш дарца хайиьлар СССР-а Лакхерча Совети
шинна а паланаш заседани. Сийлахь-Бонхача социалистический
революцион 40 шу дызараш даьжа доклад е дош делар Советски
Союз Коммунистический парти Центральни Комитет хал-
харча секретаро новкъост Н. С. Хрущевна, гуьлбенаьша
боакххача безамца тлайшар из.

1957 шера 6 ноембре СССР-а Лакхерча Совета юбилейни сессе новкъ. Н. С. ХРУЩЕВС яь доклад

Машара гулакх халкый шоай бе доалл!

Берригача кхъахьгамшошка, политический а общественни а деятелашка, Илман а культуран а викалашка, дунен дерригача мехкий парламенташка а правительствашка а Советски Социалистический Республикый Союза Лакхерча Совете ду кхайкара

Шовзткыа шу хьалхага, дунен тлом кхохкхенна члоага беш лавтача хана, Россее хьалхар дунен тла эггара хьалхара кхъахьгамхой социалистический паччахьалкхе, цу паччахьалкхен эггара хьалхара йола законодательни акт яр Владимир Ильич Ленин ший кулгача яздаш исторический «машарак дола Декрет». Цул тлехьага дукха ца говш Советски паччахьалкхено ший «Россее кьамий бокхоний Деклараци» яхачунда халкыштак юкье цхьатарра бокхонаш а доттаглен гулакхаш а оттадарак йола программа араякххар.

Иштта яхькар жердача, исторен чухь цлаккха хиланза йолча арахьарча политикан, халкыштак юкье машар а доттаглен а оттадар йолаамате дукха дезаца берригача кхъахьгамхой, болхлой классан политикан лардаш. Советски паччахьалкхен машар безаца ленински арахьарча политикан дийолаенна юхь ар из.

Члоагйла кхенза йолча, цхьабакъда ший гулакх исторический бакъдолаш хиларак йизаа тешаш йолча кьонача Советски республика массайолча паччахьалкхенашка длакхайкадир машар бе а барт-цхьаого лелае а ше кийча хилар. Контрреволюцион низаш шийх летача хана, шийна дукхал тиема интэрвещи властгеллача хана, Советг4 республика длакхекхаш ше лорее шийна-ховш хилар а социалистический ше дашараш бахьан ше дукхал лавтаглар хилар а.

Коммунистический партен кулгача докхий хувцамаш даь Советски Союз хланз ший ниех товасна члоага социалистический паччахьалкхе я, дерригача дунен тла тешаме доттаглен а ба цун.

Тахан, «машарак дола Декрет» члоагдаш йола Советий Шоллагла Еригроссен съезд хинначул тлехьага 40 шу даьнача, укх дезаца дийнах Советски Социалистический Республикый Союза Лакхерча Совет кхайк дерригача халкыштак машара гулакхаш члоагиде, халкыштак юкье доттаглен а барт-цхьаого а махула дегладоаладе яхаш.

Кхъахьгамхой социалистический паччахьалкхе машара гулакхаш хьаллоатеш я. Цунаа гоама да агресивни гулакхаш, колонелш а ший доал уттардар а хьашт дац цунна, моллагла тайпа даде а нах лолот оттабаран кьамашта низ-лодкьам баран дукхал а из.

Сийлахь-йоккхача социалистический революцес берригача кхъахьгамхой эксплуатаци мукьабоаха, толадаш доахка кьамаш низ-лодкьам кьалхара доаха зама хьийилар. Колонизаторни а шоай лоламаш доаца а мехкий халкыштак шоаш кортамукьа даха лелача боламга Советски Союз адамаш цу халкыштак доа лаваш хьеж, шоай кьаман кортамукьал якьха уж гертлгача, империалистический монополияш уладу шоай мехкий йаламан руужьаш кьалхара даха уж гертлгача советски адамашта дика довз.

Дерригача адамий кхелашта йаламате дика йодкьам баьча дерригдунен-исторический лаврлал болаш хиннарашка белгалдаьна да XX-ча бляшперен хьалхара ах бляшпере. Сийлахь-йоккхача Октябрьский революци хинначул тлехьага исторический лаврлалаш эггара докхьага хинна хлама Китае халкыша революци котьлар а Китайски Халкыша Республика хьаьр а да. Албанен, Болгарен, Венгрен, Вьетнама Демократический Республикан, Германски Демократический Республикан, Кореийски Халкыша-Демократический Республикан, Монгольски Халкыша Республикан, Польшен, Румынен, Чехословаккен, Югославен кхъахьгамхой социализм хьалхара новкьа баьннаб. Цу мехкий халкыштак юкье цхьатарра бокхонаш йола, социалистический интернационализман принципий лардегга латта, вежарий доттагленни влаший гю-новкьостал ларен гулакхаш эттад.

Адамий дикагга долча хьаькьалашта бляшперашка дага яьла социализман зама хьаьзтай. Производительни низаш низ-лодкьам аьдаь цу, кхъахьгамхой вазараш хьал цахаддаь лавхдаь, йаламате члоага дегладоаладаь. Илма, техника культура.

Планеташта юкье наькьаш даждадоладаь зама хьайилла йола говзацаш хьаьл Лавтан спутникаш урагйаькхитла толама длахаьчарак Советски Союзга дийах моаршал хет берригача прогрессивни наха. Цу члоага глалбигаь советски нах, цхьабакъда вай кхеталдаь да, дукхал мехкаштак юкье машара хьалаш оттадарча мара Илманна карагиданна йаламате докхий хьамаш — аьдери энергех пайда эьар, континенташта юкье ракеташ, Лавтан спутникаш — адамий гулакхаш а вахар а тоадарна пайда эьаш хила йиш ца хиларак.

Машар беа дерригача халкыштак, керда, тлехьагидоагга вахар кхы а дикагга кхы а сийрагга тоаде Советски Союз халкыштак а беа машар.

Из иштта кулаш новкьа даде а, дерригача дуненна кулаш де, вьшта аьлча, дерригача дуненна доал де уйлаш йолча Американ Влашгитехача Штаташча эггара хьалха а увтташ, малхбузержа мехкашкарча доалдераша ю дукхаленаш Советски Союз машар безаш йолча политикан халкыштак увтт. Ховш ма дий, кортамукьал эьаш дола цхьаь ца халкыштак мехка-доал шийгара дладоакхаш долча кхьаца мехка деча кулгала разьа хург ца хилар.

Советски паччахьалкхе цлаккха гийрта а яц гертла а гертла кхьаца паччахьалкхенашта кулгал де. Цу члоага лаврлалаш да масса а йолча паччахьалкхений кортамукьал хилар а, шоай бокхонаш хилар а. Из герт дерригача мехкаш-цара доттаглен гулакхаш дегладоаладе. Цу гертара члоага кьобальш а хьаллоатеш а я машаре вахар пхи принцип: территориян бартчал а бокхонаш а влаший лархлари, ца ларари, пайдане дар влаший леладари, нисхойн машаре вахар. Уж принципаш члоага кьобальшый шоай кортамукьаленачи бокхонаш, машар члоагабарах йокхийн коталонаш яьчаца Азени Африкани мехкий кьамаша. Хиндее, Индонезие, Бирмее, Цейлоне, Афганистане, Египетее, Сириее, кхьаца мехкий кьамаша члоага дукха лавч керда тлом ца хилийта гертлаш, доккха а деза а дола машара гулакхаш лорадеш.

Советски Союз кьамаша члоага лаврлалаш белгалдоакхаш да, еригача социалистический паччахьалкхений кьамаша, шовашца цхьана машар бахьан долаш кьовсам лавтабар. Дерригача дунен тла машар хилийтар хьаллоатеш я социалистический а йоцаш, машар безаш йола дуккха а паччахьалкхенаш, машар безаца адамий дерригача дунен тла-ра болам.

Хлаьта а, адамашта юкье кхокхам лаьгбаларна дукхал долаш, шийла тлом лелабеш, герзий кийчо ар ца социйташ, адамаш хлаьк-дергдолча тиема кхерам увттабеш низаш да дунен тла.

Машар оттабаь хила беа. Из оттабаь йиш я машар хьашт дола низаш влашгитетарца, цар барт а активност а лавкьарца.

Болхлой, ахархой, Илмахой, културан болхлой, депутатш — Тиема кхерам длабаькххар а тешаме машар оттабар а вайх войх, вай цхьана оаргидаларак тийша да.

Дикача датарга ний Шоана моголда, адамий хьашташ цу а лаврлалаш, цар вахар а ца лаврлалаш бола политический паччахьалкхений деятелаш советеб. «Низа-позицее» политика дла а якьха, машарца дахара, паччахьалкхенашта юкье тешаме гулакхаш оттадар, адамашта юкье хьаьшални доттаглен члоагидар политикла лелае ца хьаьзтай.

Тхо, СССР-а Лакхерча Совете депутатш, члоагга тийша да, уж уйлаш хетараш массане, халкыштак юкьержа доттагленни, машарни тлехьа лавтарий дегашкаш дуварш хиларак. СССР-а Лакхерча Совете масса халкыштак, болхлойша, ахархойша, културани Илмани викалашка, политический общественни деятелашка, дерригача дунен мехкий парламенташкее правительствашкее ххайкарал ду.

Кьаьд ца душ-кьовсам лавтабеш тайп-тайпара общественни лавтамаш дола паччахьалкхенаш машарца яьара тлехьа, паччахьалкхенашта юкье барт-цхьаого члоагйара тлехьа.

Еригача паччахьалкхенашта герзаш тиема низаша кьизгидар чакхдакхаш.

Атомини водородини герзаш дладаха.

Чакхдакхаш атомини водородини герзий тохкам бар длаьковлаш бартбелга.

Влашгидолла Европее Азее тиема кхерам хулийтар-боаца система, масса тайпара буьзамаш, члоагбе халкыштак юкье тешам. Ший бектохкам а хланз паччахьалкхенашта юкье лавтача гулакхий лаврлал а ха а ховш, Советски социалистический Республикый Союз Лакхерча Совете дерригача машар безаца адамашка ххайкарал ду, керда тлом ца хилийта а из юхатоха а шерра кьовсам лавтабеш яхаш.

Машара гулакхаш адамий шоай кара да! Дерригача мехкий халкыштак, дерригача дунен тла машар оттабара лавтабеша кьовсам юкье, шоай низаш влашгит а теке, дакьа-лаца!

Советски Социалистический Республикый Союз
Лакхерча Совет
Москва, 6-ча ноябрь 1957 шер.

7-ча ноябрь 1957-ча шера Шоаж-а-Глал тла хиннача демонстрацее. И. Плевее сурт.

Сийлахь-йоккхача Октябрьский революцес 40 шеран доккха цай дездар

Сийлахь-йоккхача Октябрьский революцес 40 шу дузача ноябрь бетта 6-ча а 7-ча а де-ношкха, из доккха цай дездеш цун сийна, цоах вай советски мехка, адамий демократеш йолча мехкаштак, дерригача дуненна даьнна беркат дуьцаш доккхаш а еш, торжественни соборанеш а вечераш а хилар еригача вай Советски Союз а адамий демократеш йолча мехкаштак а мелйолча городашкее юртлашкее.

Ноябрь болча бляхийча наьха мехкаштак бахача болхлоса а кхьаца кхъахьгамхоша а, дикагга болча дийшача, хьаькьал долча наха а, бляхийча наьха лавташча мамогта дукхале ешшеш а, дукхача, городашкее, промышленни центрахка Октябрьский революцес 40 шу дезара сийна соборанеш а вечераш а йир.

Ноябрь бетта 7-ча дийнах Сийлахь-йоккхача Октябрьский революцес 40 шу дезара сийна йаламате дукха нах юкье а болаш йокхийн демонстрацее хилар Советски Союз а адамий демократеш мехкаштак а мелйолча городашкее.

Дукха миллионнаш нах юкье а болаш вай Советий мехка а доьзол дехьа а Сийлахь-йоккхача Октябрьский революцес сийна яьча соборанеша, демонстрацееш гойт Октябрьский революцеснах вай советий мехка а дунен тла мелйолча кхъахьгамхоша а доккха беркат даьнна хилар. Октябрьский революцеснах дерригача дунен тла мел бахача болхлойша, кхъахьгамхоша, дикача наха даьнна доккха беркат дуьцаш доклад йир новкьостал Н. С.

наб. Вай Советий мехко урагга яхитла ший лавтан спутник дуненна гонахьа гобохаш лелаш я, США-на ший еригга говзал а низ а тлабахитача, вайчул 50 дакьа зламатла йола лавтан спутник хланз а урагга яхитла мегахал. Лавтан спутник урагга яхитла доахк тхо яхаш США-з доккхала кхайкарал ду дукха ха а я.

Масса а долча кьаман шоай цайш а деза деош а кул. Цхьабакъда, Сийлахь-йоккхача Октябрьский революцес дн, дунен тла мел бахача болхлой, кхъахьгамхой юкьа-ра-интернационални цай да. Цудухьа из цай дезде доьзол дехьа дукха делегациш яьхьар Москвее. Царна юкье яр делегациш: Китайски Народни Республикере, Албанере Болгарере, Венггере, Вьетнама Демократический Республикере, Германски Демократический Республикере, Кореийски Народно-Демократический Республикере, Монголера, Польшере, Румынере, Чехословакере, Югославере. Цул совгга Москвее яьхьай бляхийча наьха мехкашкарча коммунистический болхлойн партияни делегациш: Францере, Италере, Ангилера, Германиере, Испаниере, Индере, Индонезере, Японере, Сириере, Лиананере, Канадере, Финляндере, Аргентинере, Мексикере, Швейцарере, Норвегере, Австралере, Швейцарере, Люксембургере, Исландере, Израилере, Уругваере, Мароккере, Тунисере, Эквадорере, иштта кхьаьхара а. Ериггаш а Москвее яьхьараш 61 делегаци ар.

Цул совгга Октябрьский революцес 40 шу дузача ден сийна моаршал дейтад доьзол дехьарча 40-нел совгга болча паччахьалкхений, общественни политический организацие кулгалхоша, СОКП ЦК-а а, СССР Верховни Совете Президиума а, СССР Министрий Совете а церагга.

Октябрьский революци хиннача хана вай цхьан мехка мара болхлойн кхъахьгамхойн лавдал эттадаьр. Хланз болхлой, кхъахьгамхой лавдалаш долча мехкаштак баха нах 950 миллионна совгга ба. Планица, влаший новкьостал а деш, лелабеш бола социализман лавгара боахам а культура а план а йоцаш влаший кьовсам лелабеша капиталистий лагера боахамал а «культура» а дуккха а сикхагга тоалуш, лакхлуш йоагга.

Дика, хоза дездир Октябрьский революцес 40 шу дезара цайш Нохч-Палгйай республикни столице — Шолжа-Глал чу. Маьре йода йол санны, цланьенна, байракхаша, революцес тлехий, боахама, балха толамий плакаташа, суртатша, лозунгаша, баьччий портреташа, сигналар сеткий йочалигача санны, йоагача дукхача электрически лампочкашча, кийчченна, хозьенна дукхала яьар Шолжа-Глал Сийлахь-йоккхача Октябрьский революцес 40 шу дузача доккхача, дезаца цайна.

Ноябрь бетта 7-ча дийнах Гурра глалбаьнна, белбеленна глалгга, хозагга, цлангга дола эьрий, украински, кавказски кьислалча кьамий барьхаш глалггаша, шо-шоай заводашка, юабрикахка, организациека, учрежденешка бахар Шолжа-Глалахой демонстрацее баха. Юйрийна 9 сахьат даьлча

фабрикахка, организациека, предприятиешка, учрежденешка демонстрацес колоннаш хьалха байракхаш, революцес баьччий портреташ, лозунгаш, балха боахама толамий диаграммаш долаш, локхаш музыка, пандар, доахаш илеш, деш ловзар а долаш, города демонстрацес плангга шоашта хьаьхьаьча моттигашка хьаьр.

Хоза, дика кийчтьаьр, ноябрь бетта 2-ча дийнах хьаьдидла Октябрьский революцес баьччан сийдолча Ленина памятник дагга, демонстрацес трибуна латта Ленина майда-не 7-ча ноябрь. Из хьаьйзаьр хоза оттаьча байракхеш, революцес суртеш, баьччий портретеш, лозунгеш, боахама, балха толамаш хьаьхьаьш йолча диаграммаш.

Юйрийна 10 сахьат доалаца хана Ленина майда-не баьхьар — Нохч-Палгйай АССР партияни, советски, профсоюзни кулгалхой, балха халкыша лелаш бола болхлой, общественни организацие викалаш, 10 сахьат даьлча ужаш трибуна тла хьаьгга балха, музыка а лекхар демонстрацес колоннаш а йолаелар.

Хьалха йоаггача байракхий колоннаша, хьалха Шолжа-Глал Совете исполкома председател ноз. Брыксин йоагга, бе йоаггаш плеча барьхаш байракх а йолаш, цу байракхаш йоахаш, тиема а кхъахьгам а толамаш дахарах Шолжа-Глалан болхлойшча енна Ленине Красси Знаменен орденаш а йолаш. Цу колоннаша боагга заводашка, фабрикашкее, предприятиешка болх дика барца цн хеза, сийдола болхлой, кулгалхой.

Шоллагла колоннаша, боа-паччахьалкхений, общественни политический организацие кулгалхоша, СОКП ЦК-а а, СССР Верховни Совете Президиума а, СССР Министрий Совете а церагга. Октябрьский революци хиннача хана вай цхьан мехка мара болхлойн кхъахьгамхойн лавдал эттадаьр. Хланз болхлой, кхъахьгамхой лавдалаш долча мехкаштак баха нах 950 миллионна совгга ба. Планица, влаший новкьостал а деш, лелабеш бола социализман лавгара боахам а культура а план а йоцаш влаший кьовсам лелабеша капиталистий лагера боахамал а «культура» а дуккха а сикхагга тоалуш, лакхлуш йоагга.

Дика, хоза дездир Октябрьский революцес 40 шу дезара цайш Нохч-Палгйай республикни столице — Шолжа-Глал чу. Маьре йода йол санны, цланьенна, байракхаша, революцес тлехий, боахама, балха толамий плакаташа, суртатша, лозунгаша, баьччий портреташа, сигналар сеткий йочалигача санны, йоагача дукхача электрически лампочкашча, кийчченна, хозьенна дукхала яьар Шолжа-Глал Сийлахь-йоккхача Октябрьский революцес 40 шу дузача доккхача, дезаца цайна.

Ноябрь бетта 7-ча дийнах Гурра глалбаьнна, белбеленна глалгга, хозагга, цлангга дола эьрий, украински, кавказски кьислалча кьамий барьхаш глалггаша, шо-шоай заводашка, юабрикахка, организациека, учрежденешка бахар Шолжа-Глалахой демонстрацее баха. Юйрийна 9 сахьат даьлча

РЕДКОЛЛЕГИ.

Сийлахь-боккхача Октябрах доьзол дехьарча общественни политический деятелаша яьхар

СУНБ Ят-Сен,
сийлахь-боккхача
Китайски революционер-демократ.
СИЙЛАХЬ-ДОККХАЧА
ХУВЦАМИЙ ХЬАСТ

Европацара тлом инстебаь-начул тлехьага Россее ший империализм клалтакхессар, хлаьта цун метта социалистический паччахьалкхе влашгит а елар. Цу гулакхо-кхьидола сийлахь-доккха хувцамаш дир. Революци хилча денз яьх шу ма-ра даьннадац, бакъда цу яьх шер а Россее ший чухьара ва-хар эьга а даькхка, кььенара нязий политика кердача, ма-шара политикан хийтар. Цу кердача политикон цхьаккха тайпаре йола дунен агресси лерлал; цу лерлал да — низ-болаш бараш юха а бетташ, низбоацарна гю дар, нийско лавтараш.

(«Хьох халкыштак принцип» яьхача хинжика тлара, 1924 ш.).

Мартин АНДЕРСЕН-НЕКСЕ,
писатель (Дания)
ИСТОРИЕН ЧУХЬ ШИЙНА
НИЙСА КХЫ ХИННАДОА-
ЦА ГИУЛАКХ

Сай цлехари сай новкьостий цлехари боккхача безамца а кхоьалхуртйоаьчача энтузизма-ца а моаршал ховат аз котьов-лача эьрийн пролетариатага. Башка дика болча шун хьохка-мо деррига адамаш тохадолни-тарда. Болхлойн ахархойн революционни интернационал влашгитйолла еза. Сийлахь-йоккхача революцесна гю де кийча ва со.

(В. Н. Ленинга яьхиташа телеграмма тлара, 1917 ш.).

Ромен РОЛАН,
писатель (Франци)
ЭРСИИ РЕВОЛЮЦЕХ
ТЕШАР

Европе эггара хьалха эьрий революци ховастаьчарца дог глалбаьнна ховастайр аз из, дун-не из ларла безам боьаша долча хана. Хлаьта цунах те-шаш а из бакъбеш а хилар со-лар. Цу гулакхо-кхьидола сийлахь-доккха хувцамаш дир. Революци хилча денз яьх шу ма-ра даьннадац, бакъда цу яьх шер а Россее ший чухьара ва-хар эьга а даькхка, кььенара нязий политика кердача, ма-шара политикан хийтар. Цу кердача политикон цхьаккха тайпаре йола дунен агресси лерлал; цу лерлал да — низ-болаш бараш юха а бетташ, низбоацарна гю дар, нийско лавтараш.

(«Хьох халкыштак принцип» яьхача хинжика тлара, 1924 ш.).

Роза ЛЮКСЕМБУРГ,
болхлой болама глорьонни
деятель (Германи)
ДУНЕН СОЦИАЛИЗМАН
СИИ КИАЛХАРДАКХХАР

Малхбоален социал-демокра-тий ца хинна революционни сий а денал а большевизний хил-тарда. Цар октябрьский воьстанес эьрийн революци клалхараькхка-рал совгга, дерригача дунен социализман сий а клалхараькхка-рар.

(«Эьрийн революци» яьхача статия тлара, 1918 ш.).

7-ча ноябрь 1957-ча шера Шоаж-а-Глал тла хинна демонстрацее. Нохч-Палгйай иллейн халхарен ан-самбла артисташ вайнаьха халхар деш ба.

Ли Да-Чжао,
Китайски Коммунистический
партия вьашгителачарех ца.

АДАМАШТА НИКЪ
ХЬУВКХАШ БОЛА ГУРГАЛ

Хланзчул тлехьага вайна массанаьха а барга мел гур — большевизма байракхаш я; вайна массанаьха мел хозар — большевизма котдвалча иллен оьаш я. Адамашта никъ хьох-лаш бола тургал теша! Кор-тамукьашен сердало гучаьн-най. Хургдола дуне цлеча бай-ракхий дуне хила дезаш да.

(«Большевизма котало» яьхача статья тлара 1918 ш.).

Мустафа Кемаль АТАТЮРК
Турецкий республик хьалхара
президент

НИЗ-ЮТКЪАМ ЦАККХА
ХУРГБОАДАШ ДЛАБАК-
КХАРА ДУХЪА

Аз дог глалбаьнна хоам бу-шута ший злалараш йохарал совгга, деррига дуне кортам-укадакхара тлехьа шин шер кьовсам лавтабеша а, хлаьта низ-юткъам цлаккха хургбоа-даш длабакхара дукха ца хеззаца беша халонаш ловча эьрий халкыша турецкий халкы-разьа хиларак.

Советски правительствого
ейтача телеграмма тлара,
1920 ш.).

Хрущевс ноябрь бетта 6-ча дийнах Верховни Совете юби-лейни сессе.

ССКП-на цун баьчча Ле-нина а хьалхаленца Октябрь-ский революци кот а яьнна, мехка доал болхлойшен кхъа-хьгамхошкен дахар бахьан долаш боахама, културани, Илмага, говзалашта Октябрь-ский революци хилалех кхьаца мехкел тлехьа беша хинна вай мох, хланз шедолча гулакха масса а болча мехкел хьалха баьннаб, цхьана США-гара длаькхача. Хлаьта цхьаьдолча гулакхашта, Илмага, техни-кагга говзал, дешара, акьада-рашца США-ла хьалха а баьн-